

На основу чл. 24. став 1. тачка 7. и 58. став 2. Статута Института за архитектуру и урбанизам Србије („Информативни билтен Института”, број 817/1-2, од 10.07.2020. године) и чл. 4. Закона о науци и истраживањима („Службени гласник РС”, број 49/19), Директор Института за архитектуру и урбанизам Србије дана 03.02.2023. године доноси

ЕТИЧКИ КОДЕКС ИНСТИТУТА ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Етички кодекс Института за архитектуру и урбанизам Србије (у даљем тексту: Институт) дефинише принципе интегритета и етичког приступа у научноистраживачком раду и доноси се у циљу очувања професионалног достојанства, унапређења моралних вредности, заштите вредности знања и подизања свести о одговорности истраживача у научноистраживачком раду.

Основни циљ Етичког кодекса је да обезбеди добробит научне заједнице, група и индивидуа који учествују у научним истраживањима кроз дефинисање начина формирања и надлежности Етичке комисије, поступка давања мишљења о усклађености истраживачког пројекта или дела истраживачког пројекта са начелима добре научно-истраживачке праксе и вршење надзора над поштовањем етичких норми током њихове реализације.

Члан 2

Институт у свом деловању негује начело академске одговорности, промовише највише етичке и професионалне стандарде у научноистраживачком раду, поузданост, објективност, непристрасност и независност, отворену комуникацију и међусобно уважавање и поштовање људског достојанства, личну и институционалну одговорност.

Члан 3

Примена Етичког кодекса представља добру праксу, поштену процену и поштовање основних етичких начела у научноистраживачком раду, односно, подразумева поштовање етичких принципа од стране органа, запослених и сарадника који учествују у раду Института.

Члан 4

Поступци прописани Етичким кодексом не представљају замену за грађанске, кривичне, управне, дисциплинске и друге поступке који су уређени Законима и општим правним актима Института.

Члан 5

Запослени и сарадници Института дужни су да поштују основна начела етичности у научноистраживачком раду која подразумевају поштовање слобода мишљења и изражавања, колегијалност, лични и професионални интегритет, уважавање и поштовање права, аутономију научног и наставног рада, једнакост и праведност, академску честитост, професионалност, начела непристрасности и одговорности, као и забрану дискриминације и узнемиравања.

ОДНОС ЗАПОСЛЕНИХ ПРЕМА ИНСТИТУТУ, САРАДНИЦИМА И ЈАВНОСТИ

Члан 6

Запослени и сарадници Института дужни су да познају одредбе законских прописа и основних правних аката Института, укључујући и Етички кодекс.

Члан 7

Задатак и одговорност свих запослених и сарадника Института је да чувају углед и достојанство своје професије и институције, те да се одговорно односе према научноистраживачком раду, сарадницима и осталим члановима научне заједнице, као и у односу према јавности.

Запослени и сарадници дужни су да у свом научноистраживачком и стручном раду, као и приликом испуњавања свих преузетих обавеза према Институту, као и у међусобној и професионалној сарадњи понашају у складу са основним етичким принципима - одговорно, поштено, савесно и веродостојно.

Члан 8

Међусобна и међуинституционална сарадња као и размена података и мишљења неопходан је део научноистраживачког рада кроз учешће у научним истраживањима, дискусији и критици сопствених научних радова и радова колега у домену архитектуре, урбанизма, просторног планирања и сродних научних дисциплина, а према дефинисаним етичким принципима и уобичајеним истраживачким праксама.

Члан 9

Запослени и сарадници Института делују у циљу очувања угледа и интегритета своје научне установе и научне дисциплине, водећи се принципима отворености и поштовања свих научних перспектива и методолошких приступа које практикују њихове колеге и сарадници у својим професионалним праксама.

У испуњавању свих својих професионалних обавеза према Институту, другим научним и стручним установама, као и у свом односу према колегама и јавности, запослени и сарадници Института дужни су да избегавају сукоб интереса.

Члан 10

Запослени и сарадници Института дужни су да поштују и штите лични и професионални интегритет својих колега и сарадника и да се према њима односе без предрасуда и не дискриминишући их по било ком основу.

Члан 11

Запослени и сарадници Института дужни су да поступају професионално и непристрасно према заинтересованој јавности у складу са начелима јавне службе и у складу са интересима јавности, као и да поступају једнако према свим заинтересованим странама, без дискриминације или повлашћивања по било којој основи.

ОДНОС ПРЕМА НАУЧНОМ И СТРУЧНОМ РАДУ

Члан 12

Научни и стручни рад у оквиру Института обавља се у складу са законским прописима Републике Србије, правним актима Министарства науке, технолошког развоја и иновација, односно Министарства које обавља послове државне управе који се односе на систем, развој и унапређење научноистраживачке делатности.

Члан 13

Научноистраживачки и стручни рад запослених у Институту спроводи се у складу са највишим етичким стандардима, у складу са међународно прихваћеним стандардима научноистраживачке одговорности, те у складу с највишим стандардима научне честитости и колегијалности којима се претпоставља:

1. Да су запослени компетентни у домену своје научне области и подручју рада, а да се научна истраживања и објављивање резултата истраживања спроводе у складу са највишим етичким и научним стандардима.
2. Да се међусобни односи запослених у Институту темеље на узајамном поштовању, поверењу, сарадњи и размени мишљења и информација о појединим стручним и научним питањима.
3. Да се сви учесници истраживања у највећој могућој мери унапред упознају са сврхом и циљевима истраживања, начином прикупљања, архивирања и чувања података, очекиваном употребом података, те могућим користима, штетама или неугодностима које би учесници могли имати током истраживања или након њега.
4. Да гарантују заштиту физичког и интелектуалног интегритета, права и достојанство свих учесника у истраживању, као и принцип добровољности учешћа у истраживању. Тиме се у највећој могућој мери тежи да се осигура обавештен и добровољан пристанак анкетираних лица, писани пристанак свих учесника разговора (интервјуа, фокус група и сл.) чија ће имена бити публикована, као и да обезбеде пристанак у усменој и/или писаној форми за употребу техничких уређаја за снимање слике и/или тона и њихово публиковање. Овај став се односи и на установе и особе које поседују потребне податке или омогућавају приступ истима, односно имају друге интересе које би истраживање могло да угрози.
5. Да се омогућава одустајање било ког учесника у истраживању у било ком моменту научноистраживачког процеса, као и у спровођењу целокупног истраживања, уколико дође до повреде основних етичких принципа и обавеза истраживача, упркос свим предузетим мерама да се то спречи. Такође, да се омогући учесницима истраживања ауторизован увид у транскрипте, као и могућност ревизије или повлачења дела личне изјаве или изјаве у целости који су настали као резултат истраживачког процеса, а на основу личног захтева учесника.
6. Да се грађа која се прикупила током научноистраживачког процеса архивира, чува, обрађује и користи на одговарајући начин како би се спречио евентуални губитак и уништење научне грађе. Такође, гарантује се обезбеђење складиштења и чувања, као и онемогућавање неауторизованог приступа и разоткривања поверљивих података и/или евентуалне злоупотребе прикупљених података у року од најмање 10 година од завршетка истраживања.
7. Да се гарантује да ће се након објављивања резултата истраживања обезбедити ауторизовани приступ и увид у научну грађу у разумним оквирима свим заинтересованим странама у складу са принципом транспарентности научног рада.

8. Да је целокупан процес обраде података прикупљених у оквиру спроведених истраживања веродостојан и у складу са научном методологијом, а да објављени резултати истраживања и интерпретација грађе не садрже измишљене, фалсификоване или плагиране податке, идеје, поступке или наводе; при чему се строго забрањује плагирање, лажно ауторство, аутоплагирање, кривотворење и лажно представљање резултата истраживања, као и несавесно и неодговорно приказивање резултата рада у извештајима о научноистраживачком раду што се односи на све научноистраживачке доприносе запослених у Институту.
9. Да се предузимају мере заштите ауторских права и интелектуалне својине, у смислу да су аутори и коаутори објављених научних радова способни да бране њихов интелектуални садржај, те да су директно учествовали у развоју идеје и/или изради концепције и/или методологије истраживања, у прикупљању и/или обради и/или интерпретацији података, као и у писању и/или ревизији текста научног или стручног рада.
10. Да се у објављеним научним радовима на одговарајући начин наводе сви извори података које су прикупили, интерпретирале и објавиле друге особе, групе или установе, те да се експлицитно и на примерен начин наведе свако учешће у истраживању особа које су аутори научног рада и особа које то нису.
11. Чланови научне заједнице дужни су да своје професионалне обавезе обављају у складу са Законом о науци и истраживањима и другим правним актима Института.

ОДГОВОРНОСТ ИНСТИТУТА

Члан 14

Одговорност Института као научне установе у погледу поштовања Етичког кодекса односи се на:

1. Институт је дужан да промовише међународне стандарде научног и академског квалитета, аутономије и законитости у спровођењу научно-истраживачког рада.
2. Институт је дужан да сваком истраживачу омогући право на приступ релевантним информацијама и подацима у складу са важећим законским прописима.
3. Институт обезбеђује поштовање Етичког кодекса у институционалним оквирима формирањем посебног радног тела – Етичке комисије.

РАД ЕТИЧКЕ КОМИСИЈЕ

Члан 15

Етичка комисија представља посебно радно тело Института.

Етичка комисија састоји се од 5 чланова, а у њој су по правилу чланови из различитих области научноистраживачког рада заступљених у Институту.

Чланове Етичке комисије, на својој седници, бира Научно веће Института, на предлог директора из реда запослених са научним звањима.

Мандат чланова Етичке комисије траје 4 године, са могућношћу реизбора.

Председник и потпредседник бирају се на конститутивној седници Етичке комисије простом већином гласова.

Седнице сазива и њима руководи Председник Етичке комисије, или Потпредседник. Седнице могу бити одржане и електронским путем, уколико су спечени да присуствују или је хитно разматрање пристиглих захтева.

Своје одлуке Етичка комисија доноси гласањем, а све одлуке су правоснажне ако за њих гласа већина од укупног броја чланова Етичке комисије.

Одлуке, тј. оцене и верификације поднетних захтева потписује у име Комисије

Председник, по потреби и директор Института, а примерци се достављају подносиоцу захтева и архиви Института.

Члан 16

Етичка комисија се састаје према потреби у складу са доспелим захтевима и предлозима који се комисији достављају у писаној форми од стране запослених и сарадника Института или надлежних органа Института.

Захтеви се достављају електронским путем, на адресу Секретара Института, који благовремено прослеђује захтев председнику Етичке комисије. Председник етичке комисије затим упућује позив и дневни ред за седницу као и достављени материјал свим члановима. Свако заседање прати записник по свим тачкама дневног реда.

Члан 17

Етичка комисија дужна је да на основу захтева оцени тј. да своје мишљење у складу са начелима Етичког кодекса, као и да предложи начин за решавање евентуалних недостатака и пропуста.

Члан 18

Етичка комисија у домену својих надлежности:

1. Стара се о спровођењу стандарда предвиђених Етичким кодексом.
2. Врши оцену усклађености предлога пројеката и методолошких приступа у научним истраживањима са утврђеним етичким стандардима на националном и међународном нивоу за потребе конкурсања за финансирање.
3. Врши верификацију поштовања етичких принципа у научним истраживањима и радовима запослених и сарадника Института за потребе публикавања научних радова у националним и међународним научним часописима и публикацијама, а који су резултат научно-истраживачког процеса који се реализује у оквирима редовне делатности и пројеката Института.
4. Предлаже измене и допуне Етичког кодекса.

Поступак давања мишљења о усклађености истраживачког пројекта или дела истраживачког пројекта са начелима добре научно-истраживачке праксе

Члан 19

Поступак давања мишљења о усклађености истраживачког пројекта или дела истраживачког пројекта са начелима добре научне праксе покреће се подношењем пријаве за давање мишљења о усклађености истраживачког пројекта или дела истраживачког пројекта са начелима добре научно-истраживачке праксе која су утврђена овим Етичким кодексом.

Захтев за давање мишљења о усклађености истраживачког пројекта или дела истраживачког пројекта са начелима добре научно-истраживачке праксе (у даљем тексту: захтев) подноси истраживач запослен у Институту када је руководиоца на пројекту за чију реализацију се тражи мишљење Етичке комисије; или ако је ангажован као сарадник на пројекту чији руководиоца није запослен у Институту.

Захтев се подноси Етичкој комисији у одговарајућој форми, са довољно података о истраживању/предложеном пројекту или научном раду припремљеном за публикавање, укључујући и обрасце које захтева трећа страна.

Чланови Етичке комисије размотриће поднету пријаву на седници и дати мишљење у

писаној форми најкасније у року од 15 дана од дана подношења пријаве.

По потреби, руководилац истраживачког пројекта или истраживачи који су ангажовани могу бити позвани на састанак Етичке комисије да би се обезбедиле додатне информације од значаја за давање мишљења о усклађености истраживачког пројекта са начелима добре научно-истраживачке праксе.

Мишљењем Етичке комисије може се дати једна од три предвиђене оцене:

1. истраживачки пројекат је у складу са начелима добре научно-истраживачке праксе;
2. истраживачки пројекат захтева додатне измене и поновно подношење пријаве Етичкој комисији на разматрање; и
3. истраживачки пројекат није у складу са начелима добре научно-истраживачке праксе.

О датом мишљењу председник Етичке комисије обавештава подносиоца пријаве у писаној форми, најкасније у року од 5 дана од дана давања мишљења на седници Комисије.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 20

Органи и службе Института дужни су да се у оквиру својих надлежности старају о поштовању и унапређењу етичких стандарда у оквирима Института.

Члан 21

Измене и допуне Етичког кодекса спроводе се у поступку као и при његовом доношењу, што подразумева верификацију од стране Научног већа Института.

Члан 22

Ступањем на снагу Етичког кодекса запослени се саглашавају и прихватају обавезу деловања и понашања у складу са дефинисаним Етичким кодексом.

Члан 23

Етички кодекс Института за архитектуру и урбанизам Србије ступа на снагу усвајањем на Научном већу.

Број: 73/1-5
03.02.2023. година

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА
др Саша Милијић, научни саветник